

The background of the cover features a large, glowing orange and yellow celestial body, possibly a sun or a star, partially obscured by the dark, textured surface of a planet. The planet's surface is dark brown and black with some lighter, reddish-brown streaks. The sky is a deep, dark purple with scattered white stars.

Mik Peterman

TAJEMSTVÍ
PAPEŽOVY
KNÍHOVNY

Giordano Bruno

filozoficko-historický román

UFITA

Zajímavá historie druhé poloviny 16. století podbarvená napětím a úvahami o smyslu života – to je náplň závěrečného dílu románové trilogie *Tajemství papežovy knihovny*.

Hlavní postavou je mimořádný učenec Giordano Bruno, který se již za svého pobytu v dominikánských kláštěrech projevuje jako rozumný kritik stávajících církevních poměrů. Hodně studuje a vytváří si vlastní představy o životě, o pozemském světě i o vesmíru. Církevní soud ho odsuzuje, a proto tajně opouští klášter.

Začíná se Giordanova dramatická pout' čtenými evropskými univerzitami, je pozván i k audiencím u francouzského krále Jindřicha III., anglické královny Alžběty I. a císaře Rudolfa II. Na každém kroku je sledován bedlivými strážci starých pořádků.

Na své cestě Bruno získává množství poznatků z učených knih ale i z tajných pramenů.

Snaha po vědění však přivolává zradu.

Giordano Bruno končí svou badatelskou pout' v inkvizičním vězení benátské republiky. Papežský stolec nepřipustí, aby tento mimořádný učenec zůstal dlouho i se svým tajemstvím mimo jeho vliv. Dramaticky si na Benátčanech vynutí vydání Giordana Bruna do Vatikánu, aby dalších dlouhých sedm let mohl spolu s několika kardinály papežské kurie připravovat *Reformu nebes*.

K úplnému úspěchu už chybí jen malý kousek...

Mik
Peterman
Tajemství
papežovy
knihovny
III. díl
GIORDANO BRUNO

*Mik
Peterman*

**TAJEMSTVÍ
PÁPEŽOVY
KNIHOVNY**

díl III.
GIORDANO BRUNO

filozoficko-historický román

UFITA 2014

© Mik Peterman, 2014

ISBN-PDF 978-80-905591-0-3

ISBN-EPUB 978-80-905591-1-0

ISBN-MOBI 978-80-905591-2-7

volně inspirováno knihou:

Josef Ratzinger
Einführung in das Christentum,
Vorlesung über das Apostolische Glaubensbekenntnis
Kösel-Verlag, München, 1968

„...Bůh otců nebo bůh filozofů...“

„Poznáte pravdu a pravda vás vysvobodí.“

Jan 8, 32

*věnováno všem,
kteří jsou připraveni přijmout pravdu*

– PROLOG –

26. května LP 1592

Giordano Bruno leží na vězeňském slamníku životu odevzdaný a bez chuti do složitého přemýšlení.

Svíravá nejistota jej pohlcuje.

Hra, kterou v posledních letech rozehrál, je nepředstavitelně vysoká. Ta nejvyšší, o kterou se kdy kdo pokusil.

Pravidla nejsou určena, cena výhry je nedozírná, prohra je smrtelná.

Reforma nebes, nová filozofie.

Giordano je připraven zemřít za svou věc – ale to až jako poslední možnost. Stále uchovává niternou naději, že již tentokrát opravdu nadchází doba humanismu, kdy se nadobro podaří odhrnout olovnatě tíživá mračna útisku a tmářství nad světem nespravedlnosti a nesvobody.

Věří si.

Věří, že pro svou věc udělal všechno, co jen v lidských silách je.

Čtyřiačtyřicetiletý, životem ošlehaný mudrc, který za uplynulé roky prožil přešvihlé otřesných zvrátů, si dokázal proti sobě poštvat spoustu vlivných lidí, ale zadařilo se mu také nalézt něko-

lik opravdových, spřízněných přátel a – jednu osudovou ženu. Nathalii.

Je úterý, první den uvěznění v žaláři benátského inkvizičního soudu.

Giordano Bruno odložil brk vedle kalamáře a očima přejel hustě popsaný list se svými poznámkami o dnešní výpovědi před umírněnými vyšetřovateli:

Ano, měl jsem oprávněný pocit, že už všemu důležitému jsem vévodu Zuane Moceniga naučil a chtěl jsem od něj jednoduše a obyčejně odejít. Do omrzení jsem mu v posledních dnech vysvětloval, že ona mimořádná schopnost zapamatování si mnohého není zvláštní dar od Boha, ani žádné čáry a magie, ale že je to schopnost člověka paměť svou cvičit a pracovat s ní ustavičně.

Vévoda mě ale vůbec nechtěl pustit, hrozil mi, že si najde způsob, jak mě ještě u sebe zdržet.

Následující noc, což bylo v pátek, když signor Mocenigo viděl, že trvám na úmyslu odcestovat, že jsem již dal rozkaz naložiti s mými věcmi a připravil své šatstvo odeslat do Frankfurtu, přišel ke mně – byl jsem v posteli – a tvářil se jako by chtěl se mnou úpěnlivě mluvit. Když ale vstoupil, připojil se k němu sluha jménem Bartolo a pět nebo šest dalších. Po pravdě to asi byli, jak se dohaduji, gondoliéři ze sousedství. A ti mi zhurta kázali, abych vstal a odvedli mě do podkrovní komory, kde mě zavřeli.

Sám signor Mocenigo mi řekl, že chci-li zůstat a naučit jej pravidlům pamatování, umění slova a nové filozofie, jak mě dříve o to žádal, že mě dá propustit na svobodu, jinak mě ovšem stihne něco hodně nepříjemného, opravdu – něco velmi nemilého.

V podkroví mě nechal do druhého dne, kdy přišel jakýsi kapitán doprovázený neznámými muži, a dal mě odvésti do podzemního skladiště. Tam mě nechal až do úterý, kdy se dostavil jiný kapitán se svými pomocníky a odvedl mě do vězení tohoto Svatého soudu...

Dnešní výslech před inkvizičním soudem připadal Giordanu Brunovi hodně podivný.

O nesmyslech kolem pokladu z Jericha neřekl ani slovo.

Nechtěl už tak komplikované věci zamotávat ještě více.

Měl dost těch hloupostí od vévody Moceniga a jeho kumpánů, které mu přivodily fyzické i psychické týrání v úděsné kobce podzemního skladiště oliv.

Tušil správně, že pánům od inkvizice jde o zcela jiné záležitosti z jeho bouřlivého života.

Giordano uchopil hlavu do dlaní a začal si zpětně promítat rozhodující epizody své životní pouti Evropou, které významně předznamenaly nevyhnutelnou cestu až sem, do věznice benátské inkvizice.

Začalo to už v Ženevě?...

Jako by vše bylo předem dané.

Co se má stát, to se stane...

– 1 –

O pětadvacet let dříve – duben LP 1577

„Hej! Co ty seš zač?“ zavrčel vztekle na ležícího muže otrhanec, kterého taky vstrčili do zatuchlé cely ženevské věznice.

Mladý, pohledný muž se na kavalci otočil a rozespale vzhlédl k příchozímu hulvátovi.

Ten suverénní, drsný hlas zamáčkl mládence hlouběji do slamníku, přihrbil ho a smotal ho do obranného klubíčka.

Mžouravě vhlížel k nevzhlednému chomáči hadrů, který se ode dveří dral rovnou k protějšímu lehátku.

Z příchozího čišelo cosi odpudivě zločinného.

Já jsem tu doma, co na mě ten pobuda řve?...

Chlapík zvysoka usedl na volný kavalec pod oknem a na zem odhodil smotek hadrů s veškerým svým majetkem.

Zálibně se zahleděl na vyjukaného spoluvězně a v jeho tváři vyčetl nejistotu a respekt vůči své osobě.

Byl spokojený – *První krok ke splnění mého poslání...*

Oči obou se krátce setkaly.

Příchozí muž zabručel a vytrčenou bradou vyzval mladšího vězně k odpovědi na položenou otázku.

Neurčitě přitom hekl.

„Jak se já jmenuji? Filippo se jmenuji,“ odpověděl nejistě vězeň s delšími vlnitými vlasy v barvě lesklých havraních per.

Chvilku to vypadalo, že i on se chce zeptat na jméno přichozícího, ale hned se mu v tváři objevila známka rezignace, byl to i stín strachu.

Mlčel.

Pozorně sledoval nového spolunocležníka a snažil se rychle najít pevnější oporu svého já.

Tady v Ženevě si už dávno přestal říkat řeholním jménem *Giordano Bruno* a vrátil se ke jménu rodovému. Měl pro to vážné důvody.

Jako *Giordano Bruno* potřeboval ze světa zmizet.

Je to už přes rok. Krátce po svých sedmadvaceti letech se odhodlal k radikálnímu životnímu kroku – opustil dominikánský klášter v Římě. Cítil, že další pobyt by ho mohl stát i život. Byla nejvyšší chvíle zmizet někde daleko, někde v neznámu. Vybral si kalvinistickou Ženevu. Neoprávněně moc si sliboval od zdejší uvolněné víry. Zklamal se ale hned v počátku. Jeho tvrdohlavá povaha mu navíc přivodila ostré střety s představenými na univerzitě a osobní spory ho dovedly až sem, do věznice. Ani dost dobře nerozuměl pravému důvodu svého současného uvěznění. Vše zprvu nasvědčovalo tomu, že jde o neshody na univerzitě a o záležitosti víry, ale z dotěrných otázek vyšetřovatelů byl jasně cítit i jakýsi jiný podtext. Nevěděl jaký, ale něco podivného intuitivně vnímal. Tápal. Byl si celkem jistý, že jeho dřívější spory v italských dominikánských kláštrech nebyly zde v Ženevě hlavní příčinou uvěznění. Až poslední výslech mu přinesl vysvětlení – důvodem patrně byla ta brožura. *Giordano* neunesl nesmyslnou přednášku profesora filozofie a vytkl mu na dvacet odborných pochybení. Aby se jeho výhrady dostaly rychle ke studentům, nechal je vytisknout a bezodkladně svůj pamflet rozšířil. *Stáhní brožuru, možná tě propustíme* – naléhali na něj vyšetřovatelé.

Giordano teď pociťoval jakési vnitřní přesvědčení, že právě přišedší vězeň mu má jeho záměry ještě více komplikovat.

„Stefano. Já sem Stefano,“ vypustil do prázdna spoluvězeň.

Giordanovi připadalo, že nejde jen o italsky mluvícího cizince. Z intonace těch pár slov se mu zdálo, že jde o domorodého Itala pocházející odněkud z Říma či okolí. Z hulvátského vstupu

do cely a z obhroublého hlasu vytušil, že patrně nepůjde o vzdě-
lance, spíše o člověka prostého.

Soustředěně se na Stefana podíval.

Jejich oči se opět střetly.

Ulpěly na sobě o chvíli déle než předtím.

A teď – první, kdo ucukl ze soustředěného pohledu, byl Stefa-
no.

Giordano se potěšil nad svou nevýznamnou převahou.

Mírně klidněji si po prvopočáteční nervozitě oddychl, otočil se
na záda a tupě se zahleděl do stropu.

„Hej! Co ty jsi provedl? Proč ty jsi tady?“

Giordano nereagoval.

Následovala chvíle napjatého ticha.

Oba muži zkoumali mantinely vzájemného dialogu.

Zkoumali sílu svých pozic.

„Hej! Slyšíš mě? Co mi neodpovídáš?“ zaútočil opětovně
Stefano.

Lehl si mezitím také na slavník, ale položil se na bok, aby
lépe viděl na svou budoucí oběť.

Giordano zůstal chvíli bez hnutí.

Sám nevěděl, jak by měl na tu otázku odpovědět. Pokud by
ovšem odpovědět chtěl – ale on Stefanovi odpovědět ani nechtěl.

Vyslovená otázka ho jenom znovu zavedla k násilně potla-
čovaným myšlenkám, proč vlastně zde je. Proč ho drží ve věznici
kalvinistů, co od něj chtějí. Oficiální obvinění mu zatím neřekli.
Jen se ho snaží psychicky nalomit, aby byl povolnější.

Uklidnil se.

Oči odpoutal od stropu a krátce zase pohlédl na tázajícího se.

Byl to nepřítomný pohled, který pronikal mužem v hadrech,
pronikal i zdí za těmi hadry.

Za okamžik zase jeho oči bezúčelně slídily po šedivém stropě
nad lůžkem.

Ležérnost Giordanových gest Stefana vydráždila.

Bral to jako úmyslné ignorantství, jako osobní urážku.

„Hej. Co je s tebou? Ztratil jsi řeč? Ty mě neslyšíš?... Ptám se
tě, co jsi zač?“

„Jsem Filippo, řekl jsem ti to,“ trval Giordano na svém rodovém jménu, „co ještě potřebuješ vědět?“

„Nevypadáš jako obyčejný lapka... Vypadáš jako nóbl pán... Tipoval bych, žeš někoho podvedl. Nebo tak něco... Cooo?“

Giordano z protilehlého lůžka neurčitě zabručel.

Jinak nereagoval.

„No, co je? Co je? Nejsem ti dost dobrý?“ pokusil se znovu o svůj drsnácký tón.

Giordano stočil hlavu k levému rameni, aby jeho obličej směřoval kamsi v tu stranu, odkud zněl výhružný hlas. Očím ale nedovolil, aby opustily plochu stropu.

Mimosmyslově vnímal nervozitu z protějšího kavalce.

Periferním viděním postřehl, jak se Stefano nadzdvihl na pravém lokti a zhluboka se nadechl. Pak ale zase táhle vypustil vzduch ze vzdmutých plic.

Rozhodil ho klid a nabytá rovnováha mladého muže naproti.

Řekli mu, že je to ustrašený přivandrovalec z Itálie. Že se vydává za vzdělance, ale hlavně mu jde – o to tajemství...

Výslechy Giordana Bruna alias Filippa z Noly v ženevské, kalvinistické věznici nyní skončily. Už pár dnů se nic nedělo. To bylo divné. Giordano tušil nějakou záludnost. Zprvu ho samozřejmě napadlo, že Stefano je k němu nastrčený jako výzvědný špeh, ale i jeho dotěrnosti v poslední době ustávaly.

Ten večer, byl čas na spánek a na noční klid, promluvil Stefano pokojným hlasem do houstnoucí tmy: „Ty jsi Filippo z Noly. Od Neapole. Vid’?“

Giordano se překvapením zavrtěl na kavalci.

Nepředstavoval se mu celým svým rodovým jménem, to si dobře pamatoval. Řekl mu jenom jméno *Filippo*.

Bylo zřejmé, že Stefano ví o Giordanovi i něco víc, než mu dříve sám odhalil.

Zprvu se zalekl, pak si ale uvědomil, že nemá prakticky až tolik co ztratit.

„Ano... Jsem Filippo Nolanský,“ odpověděl klidně, bez známky podivu.

Z druhého kouta cely se nic neozývalo.

Giordano také mlčel.

Vyčkával na další reakci spoluvězně.

„Je ti asi divné, odkud to vím –“

Ticho.

„No, od dozorců přece,“ usoudil logicky Giordano Bruno.

„Jo... od správce věznice...“ soukal ze sebe Stefano. „Mám na tebe dávat pozor... Mám z tebe vytáhnout, po čem to vlastně pátráš...“

Giordano nereagoval.

Cítil, že cokoliv by řekl, mohlo by záležitost jenom komplikovat.

„Napovídali mi, jaký jsi bezvěrec, že jsi nepřítel kalvinistů, že potřebují, abys přijal jejich výklad víry, že ti jinak nedovolí dál učit na univerzitě... Jedině bys prozradil, kde je to tvoje tajemství ukryté...“

Zase dlouhá chvíle mlčení.

Bylo cítit tiché napětí na obou slavnících.

Giordano vůbec netušil, o jakém tajemství je řeč. To samé mu ale občas opatrně omílali jeho vyšetřovatelé. Sám dost dobře nevěděl, zda má tu legendu o templářské pevnosti Akkon popírat nebo nějak neurčitě odsouhlasovat. Nevěděl, která varianta by pro něj byla výhodnější. Jednou měl pocit, že když se omylem přerekla a vyřkl pozitivní informaci, vyšetřovatel okamžitě zbystřil a jako by roztál. V ten moment Giordano v jeho očích vyrostl a stával se mocnějším a úctyhodnějším. Vyzkoušel to po chvílce ještě jednou a vyšetřovatelova reakce byla obdobná. Skoro se začal až tajemně lísat a snažil se vetřít do přízně. Začal něco naznačovat o dvojím užitku jeho informací. Giordanovi to prý pomůže ke svobodě a k postupu na univerzitě, dozorcí to pomůže k vyššímu postavení ve věznici a na žebříčku církevních hodnostářů v kalvínské církvi.

Teď mu tajemství templářů připomíná i jeho spoluvězeň.

„Vodítkem prý je nějaký katalog hvězd...“ vnucoval se po chvíli mlčení znovu Stefano.

Aha... takhle oni to myslí – chytil se konečně Giordano záchytného bodu – katalog chorezemského sultána Ulugbeka... Tak tudy vede jejich úvaha...

Začal tušit, oč jde Stefanovi, oč jde správci věznice.

Giordano měl už od útlého věku naprosto mimořádnou paměť. Někteří ho kvůli tomu označovali za génia a šarlatána. Jeho kombináční schopnosti byly dočista výjimečné. Stačilo mu jen jednou si důkladně prohlédnout Ulugbekovy mapy a kdykoliv potom byl

schopen všech tisíc hvězd namalovat s dokonalou přesností v rozestavení do reálných osmačtyřiceti souhvězdí.

Teď pochopil, že někdo o sultánovu katalogu ví víc, než věděl on sám.

Teď teprve pochopil správcevy narážky.

Někdo ví víc...

Vybavil se mu jeden nedávný rozhovor s ženevskými přáteli.

Někoho zajímá, co dokáže Giordano namalovat. A co z toho dokáže odvodit.

Správce věznice se několikrát účastnil výslechu osobně. Párkrát stočil řeč na druhý příchod Krista, který se měl uskutečnit v roce 1572. Tenkrát byla spousta horoskopů o dávno prohlášeném druhém příchodu Spasitele. Bruno ale všem vyvracel, že k žádnému druhému příchodu dojít nemůže, že astrologický výklad není správný.

Ano, dnes už tedy více chápal, čeho nekalého se vlastně měl dopustit.

Popírání druhého příchodu Krista před pěti lety. Stejně k němu nedošlo, to vědí dnes už všichni, ale kalvinisté si Giordanův postoj stále ještě vykládají jako protivenství se celé jejich nové církvi. Druhým proviněním byla ona kritika rektora univerzity – oddaného kalvinisty. A nejhorší, čeho se Giordano Bruno dopustil, bylo razantní odmítnutí přistoupit na kalvínské náboženství.

Budeš-li našeho vyznání, budeš smět přednášet na naší univerzitě. Pokud ovšem ne...

Jenže Giordano Bruno má víru svou – víru v rozum.

Ze své víry neustoupí ani o píd'.

„Ne, ne. Katalog hvězd podle mě nic takového neukrývá... To je nesmysl –“ odpověděl Stefanovi do nastalého ticha.

Z protějšího kavalce se ozvalo: „Hmm... Já jsem si to myslel.“

V objetí tmy se Stefano cítil svobodnějším.

Připadal si, že promlouvá jen sám se sebou, jen se svým svědomím.

„Měl jsem tě zradit... Dali mi informace, které mě opravňovali k takovému úsudku... Byl jsem přesvědčený o jejich pravdě... Než jsem tě poznal...“

Slova nekončila bez odezvy.

Giordano si pomalu opravoval obrázek o svém spoluvězni.

Stefano se dál rozpovídal: „Zprvu jsem v tobě viděl podezřelého člověka... Po těch pár dnech s tebou si to už nemyslím... Vyznám se v lidech... Asi ti připadám jako povaleč a příživka. Nenech se mýlit... Ještě před pár lety jsem se topil v přepychu. Tři koráby jsem vlastnil. Z Janova jsem vysílal své lodě pro koberce, koření a exotické látky až daleko na východ. Obchody mi šly jako nikomu... Poznal jsem, co je to blahobyť, co je to vliv a důstojnost...“

Vyprávění přerušil štkavým vzlykem při dlouhém nádechu.

„Myslel jsem si tenkrát, že tohle, co prožívám, je opravdový život. Nic mi nechybělo. Měl jsem všechno, nač jsem si vzpomněl... Bohatství se hromadilo a rozmnožovalo. Nechal jsem si postavit další dva koráby...“

Povzdychl si.

„Postupně mi Turci tři lodě potopili. I s nákladem. Už je to skoro tři roky... Nedokázal jsem splácet půjčky. Vytloukal jsem klín klínem. Dostal jsem se do situace, kdy jsem mohl přijít úplně o všechno. Držel jsem se zuby nehty. Vystavil jsem čtyři směnky. Nebyly kryté... Věřil jsem, že nový obchod mi všechno vynahradí. Alespoň pro začátek... Nevynahradil... Náklad mi zabavili hned, jak lodě přistály v janovském přístavu... Skončil jsem na mizině. Ještě hůř než na mizině. Žena a dcera se tenkrát nakazily morem. Všude toho bylo plno. Neměl jsem peníze na léčení... Obě zemřely... Kdybych měl peníze...“

Slzy smutku se mu i po letech vedraly do očí.

Na chvilku zase přestal se svou zpovědí.

Giordano si uvědomil, že podobný příběh už asi slyšel.

Stefano pokračoval: „Utekl jsem z Janova, abych se vyhnul soudu. Už jsem neměl co ztratit. Zůstalo mi jen holé živobytí... Chytili mě. Odsoudili mě... Jo, jo. Míval jsem spoustu vlivných přátel... Nikdo z nich se mě ale pak nezastal. Neměl jsem peníze, neměl jsem vliv, už ani přátele jsem neměl... A skončil jsem tady. Bez majetku, bez naděje...“

Giordano naslouchal neveselému příběhu.

„Nebyl jsem daleko od myšlenek na smrt. Smysl života pro mě tenkrát přestal absolutně existovat... Blahobyť se mi změnil v každodenní zápas o sousto tvrdého chleba, navíc jsem hnil ve vězení... Neměl jsem nic jen bibli a pár rodinných věcí... Hodně jsem četl, hodně jsem přemýšlel, hodně jsem pochopil... Dlouho to nebylo k ničemu... Pak se to ale stalo. Hleděl jsem zbhůdarma do jasné hvězdné oblohy. Oči pronikaly až tam někam daleko. Za všechna ta zářivá světélka. Napadlo mě, že pohled prostupuje dál a dál a že nikde nekončí. Že ani nikde končit nemůže. Za každou hvězdou se znovu a znovu rozkrývají hvězdy nové... *Jsem, který jsem* – přišlo mi na mysl. Život na nejnuznějším lidském dně mi otevřel oči...“

Stefano se zarazil uprostřed věty.

Věžeňská tma se zase na chvílku zaplnila tichem.

„Když člověk pozná blahobyť a potom spadne do prázdnoty na úplné dno žití, začne i zcela jinak přemýšlet... Docházejí mu nejzákladnější jednoduchosti o životě. Začne si uvědomovat, co je přirozenou náplní lidského bytí a co je těmi zbytečnostmi, které ho jenom straší a trápí a odvádějí ho od prožívání si nejkrásnějších okamžiků se svými dětmi, se svými rodiči, sám se sebou a tak. Od okamžiků, které se už nikdy vrátit nemohou, a dříve nebo později už jen lituje, že tenkrát neměl čas a plahočil se za obchody a za zbytečnými povinnostmi, které ale ve skutečnosti až tak neodvratnými povinnostmi nebyly... Tohle si člověk uvědomí, až když ztratí všechno, co léta budoval... Vždycky jsem byl přesvědčený, že mě se nic takového stát nemůže, že já, já jediný se takové situaci dokážu vyhnout. Jsem přece jiný a šikovnější než ostatní... O to trýznivější je potom volný pád až na samé dno, pád na úroveň nejprimitivnějšího tvora, který pro své žití nepotřebuje prakticky nic... Ale neuvěřitelným zázrakem, skoro až prozřením, je poznání, že člověku na dně se otevřou nové brány svobody a poznání osobní spokojenosti a pohody... Člověk si uvědomí, že tehdejší nabubřelé tužby mu štěstí nepřinesly, jen ho sklíčovalo, pokud některé zůstaly nenaplněné... Bránu k opravdové spokojenosti lemují jenom touhy po naplnění nejzákladnějších lidských potřeb... Majetek plodí starosti...“

Stefano se dlouze vypovídal.

Potřeboval si ulevit ve své nicotné samotě.
Trousil jednu životní moudrost za druhou.
Giordano Bruno plně vnímal ty myšlenky. Vrátily ho do dřívějších pravidelných meditací v klášteře.
Tma jako by mu pomáhala pročistit mysl.
Dostal se o pár měsíců nazpět.
To jméno...
Giordano si vzpomněl.
„Stefano –“ oslovil vězně s neskrývaným náznakem soucitu.
„Máš syna?... Ten ti nezemřel na mor?...“
„Měl jsem syna, ano – nezemřel na mor... ten ne...“
Slova dopadla jakoby do úplného prázdna.
Teprve za okamžik Giordano reagoval: „Cipriano?“
„A – ano – Cipriano... Můj syn se jmenoval Cipriano...“
„Cipriano Crucifero?“
Užaslé mlčení.
Stefanův zaskočený mozek si začal rovnat staré i současné poznatky.
Ponořil se do starých událostí.
Poslední zprávy o jeho synovi Ciprianovi byly hodně smutné – nešťastně uhořel.
O moc víc toho o jeho skonu nevěděl.
Takovou informaci dostal od jeho spolubratra z dominikánského kláštera, k tomu dvě malé knížky a pár synových písemných zpráv z jeho pozůstalosti.
Stefano se přerývavě nadechl.
„Ano. Cipriano Crucifero... Jak ty to víš?...“
„Znal jsem ho... Dobře jsem ho znal... Občas vyprávěl i o svém otci, matce a sestře...“
„Sloužil v klášteře. V Campagni.“
„Já vím. V dominikánském klášteře svatého Bartoloměje v Campagni. Taky jsem tam sloužil. Ještě před necelými dvěma lety...“
Stefano se nadzdvihl na lůžku.
Závan vzpomínek mu přival nesouvislé střípky posledního synova vyprávění.
Poskládal si je.

Z nevýrazné šedi mnichů mu začala vyvstávat zřetelná osobnost, kterou Cipriano mimořádně obdivoval a uctíval.

„Ty – ty jsi měl v klášteře velké problémy –“ Stefano spíš konstatoval, než aby se tázal.

Giordano souhlasně zavrčel.

„S převorem jsem neměl zcela jednotný názor na výzdobu kostela a kaple.“

Shrnuł jednou větou zásadní spor se svými představenými na umístování obrazů a soch v chrámových prostorách. Žádné sochy ani obrazy svatých, žádná vyobrazení Boha – takové bylo jeho niterné krédo. Jenom krucifix, to je jediný křesťanský symbol, který do posvátných míst patří. Takhle asketicky si také v jeden moment při své tvrdohlavosti a zarytosti vyzdobil svou celu. Obrazy svatých z ní neurvale vyhodil. Jistý podlézavý mnich ho udal. Také převorovi barvitě vylíčil, jak se bratr Giordano Bruno smál. Smál se nad přípisem *O sedmi radostech čisté Panny* – a to se přece nesmí, je to rouhání ze všech nejodsouzenějších. Tenkrát se to ještě odbylo pouhým důrazným napomenutím. Díky svému strýci měl Giordano v klášteře jistá privilegia. Často směl i vyjízdet ven, zejména do Neapole. Byl posedlý učenými knihami. Co ho zaujalo, to nakoupil a umně skrýval v klášterní knihovně pod jiným označením v katalogu knih. Stále a stále studoval, nejen teologickou literaturu. Ve své cele měl poschovávané i knihy humanisty Erasma Rotterdamského. Z nich zejména nevycházel z údivu. Případal si při jejich čtení jako v jiném světě. Ve světě upřímnosti, laskavosti a spravedlnosti. Největším jeho pokladem byl výtisk Koperníkovy astronomické knihy o obězích nebeských sfér. Nadchla ho. Sám domýšlel Koperníkovy vědecké úvahy – jak rád by s ním polemizoval o podstatě revolučního systému oběhu planet a o stavbě vesmíru. To už ale nebylo možné, Koperník byl již přes třicet let po smrti. Giordano nikdy nebyl zarytým astronomem, měl ale mimořádné schopnosti domýšlet vědecké a filozofické detaily, které zdánlivě na sebe nenavazovaly, mistrně odhaloval chybějící články a zákonitě souvislosti.

Trochu dobromyslně, trochu dloubavě se po odmlce znovu ozvala slova z temného kouta: „Jenže – tys asi neprovokoval

jenom svými výstředními názory na obrazy. Není to tak? Nebyl jsi náhodou také obžalován z kacířství?“

Podívejme se... ten chlapík má zpropadeně dobré informace – přemítal Giordano.

Byl si naprosto jistý, že o své identitě dostatečně dobře zahladil stopy po tom rychlém odchodu z římského kláštera. Vylučoval docela, že by zprávu o kacířství mohl Stefano vědět od správce věznice. Ne. Do Ženevy se přece dostal oklikami a pod utajením a věřil, že se minulost za ním netáhne. Calvinistická Ženeva neměla v posledních letech přátelské propojení s Římem. *Ne, tohle v Ženevě neví nikdo, nikdo* – byl si jistý, že vedle něj, na protějším kavalcu je skutečně otec Cipriana Crucifera, jediného jeho opravdového přítele z kláštera v Campagni.

Další střípky nedůvěry Giordanův rozum odbourával.

Ostražitost začala zvolna slábnout.

Dovolil si otevřeně reagovat: „Jsou přece i lidé, kteří mají vlastní názory. Lidé, kteří nebudují své naděje v lepší život jenom na laciných, obehnaných písničkách při katolických mších a na poučkách v katechizmu. V evangeliích je spousta hutnějších pravd, které se ale při mších necitují... Tohle je to, co se člověku někdy může stát kamenem úrazu... Je příliš přehnané tomu říkat kacířství...“

„Ale, ale... panáčku... a nebylo to přece jen poněkud jinak?... Netroufal ty sis dokonce na nejmoudřejší z moudrých?“

Ano, bylo to trochu jinak.

Vzpomínky se Giordanovi vracely, promítaly se mu před očima v noční tmě vězeňské cely.

Představení kláštera měli vůči mnichu Giordanovi vícero výhrad. Některé asi právem, některé byly určitě nadsazené. Nakonec ho ale obvinili z kacířství a vznesli proti němu 130 článků žaloby, podle nichž se odchýlil od pravého učení katolické církve.

Sto třicet článků obžaloby...

To bylo už druhé obvinění po těch obrazech a sochách svatých.

Žalobu neplánovaně zapříčinil onen ješitný ortodoxní teolog. Pozvali ho do kláštera, aby Giordana Bruna znectil a ponižil svými rozsáhlými vědomostmi.

Zprvu si totiž převor kláštera netroufal proti Giordanovi vystoupit přespříliš ostře. Nechtěl vejít v nemilost jeho ctihodného strýce, neapolského biskupa. Rozhodl se proto úplně geniálně. Povolal nejzkušenějšího disputéra, největšího znalce Písma a církevních nauk, jakému nebylo široko daleko rovno – Agostina Montalcina. Giordano se do disputace s ním pustil se svým vrozeným nadhledem až nabubřelostí. Velice záhy si ovšem uvědomil, že teolog Montalcino je opravdový znalec. Převor byl spokojen, Bruno si sám zprvu připadal zahanben. Uvnitř něho se opět ozvalo vyprovokované ponížení a to rozpoutalo myšlenkový vír v jeho paměti.

Po delší době opět pocítil to vzrušující napětí ve spáncích, do čela se mu začalo rozlévat blahodárné teplo. Oči se mu zalily temně zářivou zelení a pohled se obrátil zvenku dovnitř. Uši vnímaly nastřelovaná témata disputace, zorničky listovaly v tisícovkách stran dávno i nedávno přečteného textu, rozum kombinoval niterně čtená slova a zaobaloval je smysluplnou logikou a pak už je odesílal rtům a jazyku, které tvořily slyšitelné formulace odpovědí.

Celý organismus mnicha Giordana Bruna pracoval na plné obrátky.

Pracoval tak intenzivně, jak to dokázala vyprovokovat právě a jen jeho mysl.

Giordano při podobných debatách téměř nikdy nezvyšoval hlas.

Z jeho intonace, mimiky i očí ale bylo vždy jasné, kdy pohár přívětivosti přetekl.

V takovém okamžiku se soupeř začínal topit pod neodvratnou lavinou logických argumentů, ale také pod návaem potupného ponižování.

Nikdo s Brunem nediskutoval rád.

Znalosti a pohotovost Montalcina ovšem byly znamenité. Mimo to byly pro Giordana obrovsky provokujícím hybatelem i jedovaté a úšklebné pohledy převora a jeho zástupce. Přáli si, aby

už konečně ten namyšlený, samolibý nabubřenec dostal na frak i jako rétor, aby se sám ponížil před přítomnými bratry dominikány, aby už jednou provždy některým z nich zmizel z očí ten nádech obdivné úcty k Brunovi jako ke spasiteli před vším zlým, co přichází z papežského stolce.

Giordano byl tenkrát soustředěn na opravdové maximum.

Zdařilo se mu rychle odehnat poslední rozptylující faktory a provokativně zahájil svůj výklad k Montalcinovu hlavnímu tématu.

Ze stěžejního spisu Tomáše Akvinského *Summa theologiae* chrlil jednu velkou myšlenku za druhou a hned je rozvíjel na podporu své pravdy.

Giordano nechal ještě chvíli svou mysl koncentrovat a poté přešel do finálního protiútku.

Vědomě udržovaným klidným hlasem upozorňoval na jednu, druhou a třetí chybnou citaci, které se před chvílí učený teolog dopustil – stačilo mu překroutit vždy jen dvě tři slovíčka a význam vět velkého Tomáše Akvinského hned dostával odlišný smysl.

Tak to není, monsignore – upozornil řečníka Giordano.

Periferním viděním sledoval reakci dosud spokojeného převo-ra.

Montalcino se zarazil uprostřed rozohněného řečnění.

Nastala chvilka ticha, Montalcinova ústa zůstala pootevřená.

Giordano překvapující mlčení protahoval až do momentu, kdy se jeho sok nadechoval k ostré odpovědi.

Předběhl ho a sám spustil proud svých výkladů Tomášových myšlenek a vyvozoval z nich zcela opačné závěry. Ale takové závěry, které byly naopak naprosto v souladu s duchem evangelíí tak, jak sám Giordano hlásal.

Ohromený Montalcino se vzpamatoval až za drahnou chvíli.

V tváři byl celý rudý, nervózně začal přešlapovat.

Znovu se pokusil o obhajobu svého a znovu začal útočit na soupeřícího mladého mnicha.

Sklidil jen výsměšný úšklebek.

To teologa mocně rozzuřilo a znásoboval chabou argumentaci.

Přihlížející dominikáni se bavili tím teátre.

Nikdo nepostřehl, že podlézavý zástupce přinesl převorovi předmětný Akvinského spis a na otevřené straně mu cosi ukazoval.

Převor zesinal.

Nervózně vzhlédl od knihy na oba disputéry, pak zase do knihy.

Zbrkle nalistoval další založenou stranu.

Obočí sraštil ještě více.

Uvědomil si, že ten zpropadený Bruno citoval doslovně přesné formulace.

Nasupeně zaklapl knihu a vztekle ji s drcnutím vstrčil svému nohsledovi.

Nezbývalo, než nechat Montalcina, aby celou zápletku sám uzavřel, jak jen nejlépe umí.

Montalcino prohrál.

Trapnou situaci převor nakonec rychle rozpustil a nařídil přihlížejícím mnichům bohu libou práci.

Giordanovo veřejné vítězství bylo počátkem jeho konce v dominikánském řádu.

Převor kláštera na popud teologa Montalcina udal Giordana Bruna provinciálovi dominikánského řádu Domenico Vitovi. Ten ho předal soudu. Situace se stala nanejvýš vážnou. Giordano ale využil vhodnou situaci a v noci z kláštera v Campagni uprchl. Zprvu se krátce skrýval u svého strýce v Neapoli, který ho zaštitil svým církevním postavením. Na jeho radu odešel do dominikánského konventu Minerva v Římě. Ale ukázalo se, že ani pozice spřáteleného převora Sesto de Luca nestačí na obhájení zpupných názorů mladého bouřliváka hledajícího pravdu a Giordano byl nucen čelit třetí obžalobě.

Zásadním momentem, který dále ovlivnil Giordanovo radikální rozhodnutí, byla informace, že krátce po jeho útěku z kláštera v Campagni zcela vyhořela klášterní knihovna. Giordano věděl proč. Jen on sám tajně obohatil knihovnu desítkami knih, které – jak kdosi usoudil – neměly nikdy přijít do rukou loajálních bratří. Požár byl nejjistějším způsobem, jak tomu zabránit.

Giordano využil převorovu náklonnost a s jeho pomocí nenápadně římský klášter opustil.

Neměl už ani pramálo chuti trápit se dál mezi řeholními bratry, když i dominikáni, na které vsázel s ohledem na jejich všeobecnou vzdělanost, ho tolik zklamali. Mnišské roucho pověsil na hřebíček a vydal se na nekonečnou pouť světem. Odložil i své řádové jméno Giordano Bruno a světem putoval opět jako Filippo z Noly. Cesty ho vedly přes Janov, Savonu, Turín, Benátky, Padovu. Marně se snažil někde zakotvit natrvalo, jeho proříznutá ústa a rozbouřená mysl mu byly na překážku. Často se dostával do učeného konfliktu, když ho zatáhli do teologických debat. Poučen svou minulostí v klášterech vždy raději město včas opouštěl. Na své pouti se nuzně živil vyučováním dětí gramatice, korektorstvím v tiskařských dílnách a soukromým vyučováním astronomii nebo mnemotechnickému a kombinatorickému umění. Ve své bláhové naivitě se rozhodl zamířit do mladých protestantských zemí a odešel přes Alpy až do Ženevy, kde mu zprvu vpomohla skupina italských uprchlíků. S jejich pomocí se tady prezentoval jako vzdělanec a po složení zkoušek se stal dočasným univerzitním učitelem.

Stefano v koutě vězeňské cely se náhle probral k životu.

„Bruno! Giordano Bruno! —“ tři strohá slova vyhrkla jeho ústa.

Z intonace bylo zřejmé, že dlouho přemýšlel a právě teď si vzpomněl na jméno, které se mu už delší dobu převalovalo na jazyku.

Giordano ani nedutal.

Nevěděl, jak má reagovat.

Zprvu se zalekl.

Řadu měsíců již cestuje jako Filippo z Noly a náhle, tady ve vězeňské cele ho minulost dohnala.

Asi by odhalení své identity spíš očekával od správce věznice. Možná už taky od někoho na univerzitě. Nebo dokonce v ženevské obci italských utečenců.

Ale tady?...

Giordanův mozek se roztočil na plné otáčky.

Kdo všechno to ví?...

Bleskově si srovnal, že tři obžaloby z narušování církevních pořádků katolíků mu tady, v lůně protestantských kalvinistů, ublí-

žit nemohou. Na vzájemné zarputilé nenávisti kalvinistů a katolíků může v tomto ohledu jenom vydělat.

Uklidnil se.

Ne, ani v situaci případného odhalení mu tady nehrozí víc než jakási ona smyšlenka o utajovaných cennostech templářů a jeho spory s rektorem ženevské univerzity – *Copak za to mě můžou zabít?*

Naivní Giordano Bruno si nepřipouštěl, že tito zavilí kalvinisté mohou zabít člověka i z daleko malichernějšího důvodu.

Pochopit to měl už brzy...

V zámku zarachotil klíč a masivní dveře věžeňské cely se s táhlým skřípotem otevřely. Jindy zamračený klíčník se dnes nepřírozně usmíval. Bradou pokynul na Stefana: „Tak pojd', chlape. Jsi žádán u vrchnosti.“

Ležící Stefano se vztyčil na loktech, zamžoural očima a s námahou se posadil.

Giordano bedlivě sledoval klíčníka, pak zase spoluvězně.

Něco tu nehrálo.

Stefano se zdál být naprosto klidný, jako by na to dnešní vyzvání čekal.

Odvrátil pohled ode dveří a na okamžik jeho oči spočinuly na ušmudlaném uzlíku povalujícím se pod jeho kavalcem – pak hned na Giordanovi.

„Tak jdeme! Zvedej se. Ať na tebe pánové nemusejí čekat,“ ponoukl ho klíčník.

„Dobrá, dobrá... vždyť už jdu,“ odpověděl vězeň.

Líně se zvedal z kavalce.

Jiskrnýma očima se znovu zahleděl na Giordana a mírně kývl hlavou.

Pak jeho pohled znovu zabloudil k uzlíku válejícímu se na hliněné podlaze.

Ve stoje si oběma dlaněmi urovnal pomuchlané hadry, do kterých byl oblečen.

Ještě jednou se rozloučil pohledem.

Žalářník vedl Stefana po schodech a pak chodbou až ke dvěřím policejního vyšetřovatele.

S uctivou zdvořilostí zařukal na veřeje a očekával vyzvání.

„Veřdi.“

S úklonou vstoupil do malé kanceláře a zabručel: „Přivedl jsem ho, pane.“

„Tak, ať jde dovnitř,“ zavelel přísně vyšetřovatel.

„Ano, pane.“

Žalářník udělal tři kroky vzad a ocitl se zpět na temné chodbě. Udělal úkrok a derchnul do vězně, aby vstoupil dovnitř. Sám s opětovnou úklonou dveře zvenku zavřel.

Stefano vstoupil a rozhlédl se.

Za stolem seděl jeho vyšetřovatel. Lokty vzepřené o stůl, bradu položenou na dlaních, ukazovákem pravé ruky si důležitě přejížděl knír. Na stole měl položený malý dřevěný obušek s poutkem. V levém koutě místnosti, vedle okna seděl v tmavém křesílku sám správce věznice, nohu přehozenou přes nohu.

„No tak. Posad' se, Stefano,“ pokynul vyšetřovatel na stoličku připravenou před svým masivním stolem.

Stefano vycítil strojeně vlídný tón v jeho hlase.

Bojácně se rozhlédl vlevo a vpravo a usadil se na stoličku.

Pochopil, oč půjde – *Filippo*...

„Tak co? Co je nového?“ pokračoval žoviálně vyšetřovatel.

„No – nového... Myslíte, pane, s tím vězněm?“

„Jo.“

„Zatím nic.“

„Jak zatím nic?!“ otázal se přísně vyšetřovatel. „Měl jsi na to čtyři dny...“

„To ano... ale on není hlupák...“

„Ale to přece ty také ne...“

Stefano pokrčil rameny.

„Tobě je jedno, že hraješ hru o svou svobodu?“

„Ale – rozumějte mi, pane...“ zapřemýšlel a hledal vhodná slova.

„No?“

„Když... on – on mi nepřipadá nějak zvláštní... moc toho nenamluví, zdá se mi takový zmatený z poměrů na univerzitě. O ničem jiném vlastně ani nemluvil. Jinak nic moc zajímavého.“

„Bodejť by ho to nezajímalo. Pokud nepřistoupí na naši víru, bude mít utrum. Definitivní utrum.“

Přísně se podíval na vězně.

„O to nám ale přece nešlo. Je ti to jasný?!“

Stefano přikývl, jako že je to samozřejmé.

Začínal vnímat vyšetřovatelovu nervozitu.

Cítil, že se mu nedaří skrývat vzrušení a zvědavost.

„Já vím... já rozumím... jde o ten poklad...“

Stefano četl zájem ve tváři vyšetřovatele.

Všiml si, jak správce věznice náhle změnil svou strnulou pozici a znatelně se v křesílku předklonil.

Hlavou mu kvapně proběhlo pár myšlenek z posledních dnů.

Dostal nápad.

„Nevím, zda jde skutečně o poklad, ale to, co tají, má určitě mimořádný význam... Vytušil jsem to z jeho chování.“

„O co jde?“

„Hmm... dost dobře nevím?“

„Tak počkej. Nehraj si se mnou. Co říkal?“ vyštěkl vyšetřovatel přísně a zlostně se vzepřel o stůl.

Stefano rychle zareagoval: „Jde o něco, co souvisí s hvězdami.“

„S jakými hvězdami?“

„To právě nevím úplně přesně,“ pokoušel se Stefano získat čas, aby něco kloudného vymyslel.

„No?“

„Mluvil o té hvězdě, co se před pár lety rozzářila a měla označovat druhý příchod Spasitele.“

„A co o ní povídal?“

„Že... že to je blábol. Promiňte, ale tak to říkal. Že neměla nic takového symbolizovat... A taky, že výklad o druhém příchodu Krista v takovémto celosvětovém měřítku je nesmysl. Že to tak Ježíš vůbec nemyslel.“

Správce se na křesílku zavrtěl a sešpulil hněvivě rty do sveřepého zaoblení.

Všichni tři přítomní si dobře pamatovali na tehdejší proroctví. Když se v listopadu dvaasedmdesátého roku rozletěla Evropou zpráva, že věhlasný dánský astronom Tycho Brahe a vedle něj pak i spousta dalších objevili na nebi novou hvězdu, všichni tu zprávu vnímali jako potvrzení staré věštby. Nová hvězda rychle nabývala jasů a brzy svou září předčila všechny ostatní hvězdy. Její viditelnost byla dokonce i za bílého dne. S neutuchajícím napětím se očekávalo, jak a kde se příchod Krista projeví. Nestalo se ale nic. Očekávání nebylo naplněno. Po necelých dvou letech hvězda zhasla. Dostavilo se všeobecné zklamání. Jenom mezi vzdělanci tato událost zanechala nesmazatelnou stopu. Aristotelovo učení, o které se všechny církve dosud opíraly, dostalo nenapravitelnou trhlinu – vůbec není pravda, že vše zůstává neměnné tak, jak Stvořitel v prvních dnech vzniku světa vykonal. Nejučenější z učených pochopili, že svět se vyvíjí, že celý vesmír se vyvíjí. Pro církevní badatele byla tato skutečnost zlou můrou a snažili se ji co nejrychleji zamluvit. Každý, kdo napadal Aristotelovo učení, se stal úhlavním nepřítelem církve.

Pravda se dala umlčet jen stěží.

„To je všechno?“ vstoupil do výslechu nedočkavý správce.

„Ano. Nic proročského to prý znamenat nemělo.“

Správce se čertil. Dostal zaručené informace, že ten univerzitní učitel Filippo z Noly má povědomí o tajemství světového dosahu. Úkolem bylo dostat se té zprávě na kobytku. Zjistit maximum, co zjistit lze. A předat to nadřízeným. Filippo byl chytrý, dával si při výsleších dostatečný pozor, aby se nepodřekl. Jediná klička, která správce napadla, bylo nastrčit Stefana, aby z něj něco získal lstí. Teď cítil, že jeho netrpělivé očekávání naplněno nebylo. Snažil se odolávat nervozitě, ale nedařilo se mu to.

„Ty jsi, Stefano, nepochopil, že jsem ti dal mimořádnou příležitost, jak si zlepšit svou situaci, či dokonce si pomoci ke svobodě? Ty si myslíš, že jsem si s tebou jenom hrál?“ vyštěkl uskřípnutým hlasem. „Dostal jsi šanci uhájit si můj komfort věznic pro dlužníky. Tobě se chce dolů do sklepní kobky? Ty si nevážíš mého lidského přístupu?“

Stefano se přihrbil pod přívalem vzteklých slov.

„Slíbil jsi, že uděláš vše, co je v tvých silách. Kde je výsledek? Nedráždi mě. Říkám ti – nedráždi mě.“

Stefano si uvědomil, že se přepočítal. Bral sice zpočátku svůj úkol vyzvědače vážně. Po pár hovorech s Giordanem ovšem pochopil, že tomu muži by škodit neměl. Viděl v něm nejrozumnějšího z rozumných, s nimiž se kdy setkal. Byl to jistojistě on, o kterém mu syn Cipriano kdysi vyprávěl jako o nejnadějnější osobnosti pro nové, spravedlivé společenství svobodných a rovných lidí.

Vnuknutí.

Nevěděl, odkud ta myšlenka zase přilétla, ale bleskově v něm zakořenila.

Rychle se začala sama rozvíjet do životodárné podoby.

„No, zmínil se o jakémsi tajném katalogu hvězd,“ začal Stefano vyjevovat svou vykonstruovanou vizi.

„Co je to za katalog?“ sykl správce

„On... moc o tom nevyprávěl.“

„Nehraj si se mnou!“

„Jo... Vzpomněl jsem si. Počkejte. Jde o nějaký katalog. Asi sto padesát let starý. Je to katalog nějakého sultána z východu.“

„Jakého sultána?“

„Ze – ze Samarkandu, ano sultán ze Samarkandu,“ vzpomněl si Stefano na Giordanovu poznámku. „Katalog tisíce hvězd.“

„No, mluv, mluv,“ pobídl správce vězně.

„Filippo má geniální paměť... V té sultánově hvězdné mapě je ukryto tajemství toho pokladu.“

Tak přece jenom?...

Překvapení se správci nedařilo skrývat.

„Co je to za poklad?“

Stefano přimhouřil oči, svažtil obočí.

Chtělo se mu smát, když viděl jejich opravdový zájem.

Chvilinku se tvářil záhadně.

Najednou ho napadlo pár veršů z bible: *Jenom se vyvarujte toho, co propadlo kletbě, abyste jí nepropadli i vy. Kdybyste si vzali něco z toho, co propadlo kletbě, přivolali byste na izraelský tábor stejnou kletbu a přivedli jej do neštěstí. Všechno stříbro,*

zlato i bronzové a železné předměty budou zasvěceny Hospodinu. Přejdou do Hospodinova pokladu...

Poklad z Jericha...

Stefana nadchla myšlenka použít poklad z Jericha právě nyní.

Hbitě si vybavoval, jak je to dál: *Zazněly trouby a lid začal křičet. Jakmile lid uslyšel troubení a vyrazili mohutný pokřik, hradby se zhroutily a lid vnikl do města, každý tam, kde byl. Tak město dobyli. Vše, co bylo ve městě, pak vyhladili jako proklaté: muže i ženy, mladé i staré, skot, ovce i osly. Těm dvěma mužům, kteří byli v zemi na výzvědách, ale Jozue řekl: „Jděte do domu té nevěstky a vyvedte ji odtud i se všemi, kdo k ní patří, jak jste jí odpřísáhli.“ A tak ti mladí vyzvědači šli a vyvedli Rachab, jejího otce i matku, její sourozence i všechny, kdo k ní patřili; vyvedli celé její příbuzenstvo a poskytli jim útočiště za izraelským tábo-rem. To město pak vypálili i se vším, co bylo v něm. Pouze stříbro, zlato a bronzové i železné předměty dali do pokladu Hospo-dinova domu.*

„Jde o stříbro a zlato z Jericha,“ utrousil Stefano s nádechem tajemnosti.

„Poklad z Jericha?“ utekl správci obdivný povzdech z úst. Každý znal tu pradávnou legendu o pokladu ve zříceninách Jericha. Nikdy nikdo ale poklad nenalezl. Tradovalo se, že po dlouhých staletích byl skutečně v podzemí města poklad nalezen, ale zmizel neznámo kam. Správce měl své dobré důvody, aby této zvěsti uvěřil právě v souvislosti s uvězněným univerzitním učitelem. Podal se té vizi.

Rychle ale potlačil v tváři své vzrušení a se zamračeným obo-čím utrousil: „Poklad z Jericha? Nevěřím... Lžeš.“

„Jste nedůvěřivý, pane,“ odvětil pokojně Stefano, „nevím, jak vás mám přesvědčit –“

„Jak? No přece tak, že mi řekneš všechno, co víš.“

„Poklad má být ukryt na třech místech v Evropě. Odvezli ho z Šalamounova chrámu templářští rytíři. Poklad je zatížen kletbou a může být zpřístupněn jen tomu, kdo zná tajné heslo. Kdo by snad heslo neznal a místo uložení pokladu by našel, zahyne při jeho vyzvedávání. Zahyne on a poklad bude navěky ztracen. Pohltí ho země.“

„A Filippo z Noly zná to heslo –“

„Ne. Nezná,“ odpověděl se vší rozhodností Stefano. Rychle si uvědomil, že zle by se Giordanovi odvděčil, kdyby správci odkryl tak snadnou cestu. Jistě by ho nenapadlo nic jiného, než tajemství z Giordana vynutit nejsurovějším mučením.

„Ten váš Filippo dokáže ze své paměti vybavit důležité polohy souhvězdí ze sultánovy mapy. Musí být ale v naprostém soustředění, v naprostém vnitřním klidu. Když prý je v takovém koncentrovaném stavu, že neví o okolním světě, vybaví se mu před očima úplně celý hvězdářův katalog.“

Vyšetřovatel ani nedutal, neodvažoval do výslechu zasáhnout.

Správce hlтал každé věžňovo slovo.

Tváří mu prokmitlo zklamání, že nebude snadné dopídit se okamžitě tajemství pokladu.

„No – a zkusil jsi to z něj vytáhnout?“

„To ne, pane... To není tak jednoduché. On se vymlouval, že tady ve vězení se vůbec nedokáže natolik koncentrovat, aby se dostal do potřebného stavu svého vědomí –“

„Vytáčky,“ zareagoval unáhleně vyšetřovatel.

Správce se na něj podíval káravým pohledem.

Stále v něm probíhal zápas, zda má naslouchanému vyprávění věřit, či nikoliv.

Právě teď věřit chtěl, uvědomoval si, že tím nemá co ztratit.

Otočil se znovu na trestance a pohybem hlavy ho vyzval, aby pokračoval.

„Podřekl se ale, že katalog hvězd není úplně všechno, co potřebuje k nalezení pokladů... Potřebuje dvojitý kód.“

„Dvojitý kód? Co to je?“

„Nevím přesně. Jen mi to naznačil tak nepřímě. Domyslel jsem si, že jde o nějaké číselné znamení, které rozkryje v hvězdném katalogu místo uložení těch tří pokladů. Když bude znát první šifru, dokáže najít přesná místa, kde je poklad zakopán. Když bude znát druhou šifru, dokáže zabránit, aby kletba, která se nad pokladem vznáší, byla naplněna. Dokáže zabránit, aby byl poklad ztracen v zemských hlubinách.“

„A to on nezná,“ rezignovaně předjímal správce, aniž by čekal na další vysvětlivku.

„Ne. To on nezná.“

Správce přistoupil těsně k vězni.

Ten automaticky povstal a ve vši úctě se narovnal do vzpřímeného postoje.

Správce přimhouřil víčka a pronikavě hleděl do Stefanových očí.

Četl v nich klid a vyrovnanost.

„Tak podívej se, touhle pohádkou mě neoblbněš,“ zvolil správce tvrdý tón a rozhodl se přitlačit vězně ještě více ke zdi.

„Dám ti ještě jednu možnost. Poslední možnost. Dostaneš dva dny a vymáčkneš z něj něco víc o těch šifrách.“

„Ale pane, on sám toho víc neví. Jsem si tím jistý.“

„Mlč! Dva dny a víc ani hodinu... I kdybys měl použít násilí. Máš to ode mě dovolené.“

„Násilí na něj určitě platit nebude... On potřebuje nějaké knihy, aby se v nich o těch tajných kódech dočetl.“

„Jaké jsou to knihy?“

„Právě. Ani on sám to zatím neví.“

„Lžeš.“

„Nelžu, pane. Opravdu nelžu.“

Správce se zamyšleně zahleděl na vězně, pak stočil zrak na nervózního vyšetřovatele stojícího vedle stolu po jeho boku.

Zapřemýšlel.

„Splň ten úkol a dostaneš svobodu,“ vyřkl své rozhodnutí.
„Zařídím ti to u soudce.“

Vyšetřovatel s podlézavým úsměvem přikývl.

„Ale pane –“ pokusil se vězeň chabě oponovat.

„Copak? Ty si nevážíš téhle mé velkorysé nabídky? To tady opravdu chceš shnít?“

„To ne, pane. Nechci tu shnít, ale myslím si, že na něj násilí platit nebude.“

Správce se tak trochu cítil jako zahnaný do kouta.

Marně hledal, co by mohl jednomu i druhému vězni nabídnout. Z vyprávění už pochopil, že síla tady asi nic nezmuže.

„Nikdo není neoblomný... Kde nic nezmuže hrozba, tam bude účinná naděje,“ řekl správce a obrátil se zády k vězni.

Chvilinku postál, pak udělal pár kroků a začal obcházet stůl před okny.

„Vrátíš se do cely a – řekneš mu, že jsme se tě tady vyptávali i na ten poklad.“

Stefano i vyšetřovatel se zatvářili překvapeně.

„Řekneš mu, žes nám pomohl, protože ses leccos na svých cestách o pokladu dověděl... Nemusíš mu vyprávět nic konkrétního... Vysvětlíš mu, že jsme ale byli s tvou pomocí nadmíru potěšeni a že jsem ti slíbil vyjednat tvé propuštění... Třeba už tento týden... Prostě, vyvoláš v něm dojem, že za jeho drobnou pomoc čeká propuštění i jeho. Vysvětlíš mu, že mám těsný kontakt na rektora univerzity a že smeteme nešťastné udání pod stůl. Čeká ho svoboda. Rozumíš? Tohle mu musíš vnutit. Vysvětlíš mu, že ho za to čeká řádná profesura na univerzitě a vysoký plat a definitivita.“

Správce byl nadmíru spokojen se svou úvahou.

Stefano pookřál, když slyšel, co jeho smyšlenky udělaly s nadutými věznicemi.

Tváří mu přeběhl pohrdlivý úsměv.

Povýšeneckým hlasem pronesl: „To ale Filippa vůbec nedojme.“

Cože? – správce se na něj prudce otočil zpoza stolu a vztekle se vzepřel o opěradlo židle.

„Co si to dovoluješ? Ty nuzáku!“ vyštěkl vyšetřovatel, aby se zalíbil.

„Filippo by se takovou nabídkou cítil uražen.“

„Drž hubu a splň úkol pana správce!“

„On na takovou nabídku kašle,“ odvětil stejně ostře Stefano.

„Jak to, že na ní kašle? Splň úkol a nevzpouzej se.“

„Filippo dobře ví, že profesorem se může stát, jenom když veřejně přistoupí na kalvinistické náboženství. To on neudělá nikdy. Nikdy. S tím se holt musíte –“

Vyšetřovatel nenechal vězně domluvit.

Utlumované napětí ho ovládlo.

Bleskově sáhl po obušku ležícím na stole a už se napřahoval.

Ránu cílil na citlivé místo, kde se krk stýká s ramenem.

Jakmile učinil náprah k mocnému úderu, Stefano se podvědomě ohnul v pase.

Vyšetřovatelův obušek ho zasáhl nad ucho, do pravého spánku.

Stefano ztuhl.

Zlomek okamžiku zůstal v předklonu nehybný.

Kolena se mu mírně podlomila, tělo to ještě ustálo.

Napřímil se a zavrával.

Chvilinku stál a nepatrně se kymácel.

Bezmocně máchl pravou rukou do prázdna.

Ruka se vrátila a zabimbala se podél boku.

Udělal chabý půlkrok – ale tělo se sunulo v prkenném záklonu k zemi.

Pád na zem zbrzdila deska stolu.

Ozvalo se tupé buchnutí – hlava se prudce odrazila od stolu a brada se zabořila do hrudníku.

Stefanovo tělo žuchlo na dlažbu jako mrtvolný pytel.

Zůstalo ležet, nohy překřížené a obě paže bezvládně rozhozené.

Šok.

Vyšetřovatel i správce stáli jako opaření.

Vyšetřovatel vyslal světu bojácný a omluvný pohled – *Já za to nemůžu...*

„Prokristapána. Cos to provedl?“

Vyšetřovatel se toporně přiblížil k ležícímu vězni.

Chvilku nad ním v předklonu stál a nevěřičně civěl.

Pak se snažil přiblížit ucho k zsinalým ústům otevřeným dokořán.

„On nedý – nedýchá už. On už nedýchá....“

Vztyčil se a přes stůl pohlédl na strnulého správce.

Zase se sklonil k ležícímu tělu a dvakrát silně udeřil otevřenou dlaní do tváří nebožáka.

Tam a sem.

Nic.

Zpod hlavy se rozlévala loužička temně karmínové krve.

Začala se vsakovat do špinavých hadrů na trestancových zádech.

Vyšetřovatel se v nepřičetnosti vztyčil a bojácně konstatoval zřejmou skutečnost: „Je – je mrtvý –“

Oči vytřeštěné dokořán, ústa otevřená v překvapeném úžasu.

Nastalo dlouhé ticho.

Vyčítavé myšlenky vířily v hlavách obou mužů.

„Já jsem – já jsem, pane, nechtěl... To on. On se mi uhnul –“

„Mlč!“ okřikl ho správce hněvivě a dál mlčky přemýšlel.

Otočil se od té hanebnosti a bezduše zíral oknem na ulici.

Ruce složil na prsa a vzrušeně dýchal.

Nekonečně dlouhý okamžik.

Vyšetřovatel stál, roztrásl se.

„Uvědomuješ si, že tohle tě bude stát funkci –“ zaznělo tlumeně od okna.

Vyšetřovatel si křečovitě promnul obličej.

Nemotorně se svalil na stoličku vedle mrtvoly.

„Tak mi řekni, co teď s tím uděláš?“ promluvil po trýznivé chvíli správce, stále otočený zády do místnosti.

„Svedeme to na toho druhého vězně... na toho Filippa to svedeme...“ začal rozvíjet svou únikovou cestu.

„Pohádali se na cele... porvali se... klíčník slyšel hluk a spěchal se podívat... špehýrkou viděl, jak se tlučou... strkali do sebe, až hadry litaly... než klíčník otevřel, Filippo do druhého drcnul a on se zabil o stoličku...“

Správce připustil takovou verzi.

Sotva znatelně kývl hlavou.

Oči stále civěly skrz okno.

Vzápětí si uvědomil, že jeho osobní vina na téhle události je nulová. Ať si to vylíže vyšetřovatel. Najednou se mu nechtělo zhatit informace, které se právě dověděl o pokladu a o tom Filipovi. Pokud bude obviněn ze zabití, přijde o možnost kdykoliv cokoliv bližšího se o pokladu dovědět. Filippa nechá soudce převézt do trestnice pro těžké zločince a vše bude zmařeno.

Otočil se od okna a vyumělkovaně sveřepý pohled upřel na rozklepaného úředníka.

„Ne. My to uděláme takhle...“

Giordano Bruno celou noc skoro nespal. Před pár dny byl pro něj Stefano obyčejný pobuda, nyní mu intuice podsouvala obavy. Slunce už vyšlo a nacházelo si cestu oknem na protější stěnu. Mímoděk pozoroval, jak paprsky ve tvaru ostrého obdélníku líně cestují po popraskané zdi zleva doprava.

Občasný šramot na chodbě v Giordanovi vyvolával naději, že se Stefano snad vrací.

Nevracel se.

Giordano byl zvyklý setrvávat často o samotě a často ponechával své myšlenky volně poletovat a vytvářet nová spojení a kombinace.

Dnes pociťoval nepříjemnou roztěkanost.

Nedokázal se na nic soustředit.

Snažil se myšlenkám vnutit směr, že mají zůstat klidné a smířit se s nevědomostí. Pokoušel se jim namluvit, že jeho samého se to vlastně netýká, ať se stalo cokoliv.

Nedařilo se mu to.

Cosí do jeho vědomí vnašelo stále a stále neklid.

Znovu a znovu.

Převaloval se na kavalci a snažil se dát myšlenkám řád a pokoj.

Nic se přece neděje – namlouval si.

Z úvah ho náhle vytrhlo ostré zarachocení klíče ve dveřích cely.

Konečně...

„Zvedej se. Půjdeš se mnou,“ zahartusil klíčník.

„No tak se zvedej.“

Dnes už nebyl tak přívětivý jako včera.

Nasadil si zase svou standardní nevstřícnost a odstup od toho smradlavého póvlu tady, za mřížemi městské káznice.

Prošli chodbou, vystoupali o dvě patra výše.

Výslechová místnost.

Vstoupil dovnitř.

Za stolem seděl vyšetřovatel.

Giordano z něj cítil potlačovanou nervozitu.

Dostal mlčky pokyn a posadil se na stoličku.

Vyšetřovatel se křečovitě pousmál.

„Tak pane z Noly, zavolal jsem si vás, abych vám oznámil, že dneškem spolu končíme.“

Giordano znejistěl.

Končíme?...

„Pár dnů jsme si ověřovali vaše výpovědi... Na univerzitě i ve vaší spřátelené italské komunitě.“

Všiml si, že mu dnes vyšetřovatel přestal tykat.

„Shledali jsme váš přestupek jako politováníhodnou záležitost. Rektor je ochoten vám za určitých okolností odpustit –“

Pokud přistoupím na kalvinistickou víru – napadlo okamžitě Giordana a nadechl se k odporu.

„Má ale jednu podmínku.“

„Hmmm...“ zabručel Giordano.

Věděl, co bude následovat.

Vyšetřovatel se na něj významně podíval a dodal: „Stáhnete z oběhu zbytek těch buřičských brožurek urážejících rektora a pány profesory. Nevrátíte se už na naši univerzitu. Nebudete už na škole vyučovat –“

Giordana pojal chvilkový zmatek.

Vyhne se nátlaku?

Že by?...

Otevřené odmítání kalvinistické víry ho v současných podmínkách klidně mohlo stát i život.

Byl překvapen tím náhlým obratem.

Není to další chyták?...

„Nezlobte se, pane. Asi vám nerozumím. Asi jsem vás nepochopil.“

„Univerzita uznává vaše vědomosti i váš trochu zvláštní přístup k tradičním autoritám. Ctí vaši schopnost používat neběžné způsoby výuky. Nicméně... rektor by přivítal, kdybyste se dobrovolně vzdal své pozice na ženevské škole. Bude vám za to vyplacena přiměřená gáže odpovídající vašemu ročnímu platu.“

Giordano se stále ještě stěží orientoval v těch novinkách. Byly tak diametrálně odlišné od předchozího způsobu výslechu.

Nedůvěra přece jen ochabovala.

Budu propuštěn? A navíc ještě s platem? Co za tím je?...

„Promiňte, pane, ale – co já pro to mám udělat?“ stále nevěřil, že by záležitost měla najednou proběhnout jen tak hladce.

Vyšetřovatel vycítil, že vězeň je nalomen. Měl za sebou ranní pohovor se soudcem i s rektorem univerzity. Měl jejich pozhénnání.

Úmyslně nechával vězně ještě tápat, aby byl povolnější.

Trochu se podmračil, aby dodal váhu rozhodnutí, které byl oprávněn vězni předložit. Podle narychlo utvořeného plánu potřebovali donutit vězně, aby se neztratil z dohledu správce či jeho slídilů.

„Opustíte Ženevu,“ dodal konečně.

Giordana to sdělení zprvu potěšilo.

„Opustíte Ženevu a odejdete na univerzitu v Grenoblu. Rektor vám dá dobrozdání a dostanete tam práci.“

Do Grenoblu?...

„V Grenoblu byla ale přece univerzita zrušena,“ vzpomněl si na události před pár desítkami let.

To je nějaká past...

„Ne. Úplně zrušena nebyla,“ reagoval vlídně vyšetřovatel.

„Byla jen pozastavena její činnost kvůli nedostatku peněz. Před časem došlo ke spojení s nedalekou univerzitou ve Valence a její činnost se zase obnovuje. Rektor potřebuje právě takové

lidi, jako jste vy. Určitě mu budete vydatným pomocníkem. Než do Grenoble dorazíte, bude už o vás vědět. Na podmínkách spolupráce se jistě dohodnete. Nemusíte se obávat. To se zařídí.“

Chtějí mě mít pod dohledem...

Vězeň odevzdaně pokynul hlavou – *Co jiného mi zbývá...*

Giordano Bruno pokojně vyčkával ve vizitační místnosti dominikánského kláštera v Lyonu. Byl unavený po dlouhé cestě, byl ale spokojený. Dosáhl svého cíle. Poslední události mu přinesly právě tuto citovou povinnost. Srdce mu velelo, že není jiného zbylí.

Těsně před svým propuštěním z ženevské věznice se klíčnick podřekl a Giordano se dověděl o nešťastné smrti Stefana. Dotklo se ho to. Neznal přesné detaily oné události. Leccos mu jasné bylo, leccos si domyslel.

Stefanův uzlík ve věznici nechtěl nechat ležet. Vzal si ho s sebou, cítil pro to morální oprávnění – už z piety ke svému nejlepšímu příteli Ciprianovi.

Obsah Stefanova jediného zavazadla si prostudoval až v hostinci naproti ženevské univerzitě. Žasl překvapením. To, co se dočetl v Ciprianově pozůstalosti vnímal jako znamení. Byl důvod pro to, aby si cestu do Grenoblu nepatrně prodloužil přes Lyon. Nic ho netlačilo příliš spěchat do čehosi neznámého a podivného.

Cestou měl zdání, že je sledován hubeným chlapíkem v černém kabátci. Při posledním nocování před Lyonem se ale zdařilo ztratit se mu z očí. Tady v Lyonu ho už nespátřil. Upokojil se, byť neměl co skrývat. Nabyl jasného přesvědčení, že jde o člověka z Ženevy, na něj nasazeného vyšetřovatelem.

Zavedli ho konečně k převorovi dominikánského kláštera.

Za stolem malé místnůstky prosvětlené dvěma obdélníkovými okny seděl vetchý stařec. Z vyzáblého obličejce hleděly na příchozího dvě jiskrné, veselé oči.

Po vyzvání se usadil na rozviklanou židli u druhé strany stolu, přímo naproti starci.

„Přál sis se mnou hovořit, bratře. Máš prý pro mě nějaké zprávy z Ženevy.“

Pokynul hlavou k hostu a vybídl ho do hovoru.

„Jsem Filippo z Noly. Zvláštní shodou okolností jsem se dostal k písemné zprávě do vašich rukou, otče.“

Sáhl do tlumoku a vyndal zapečetěný dopis na hnědavém papíru.

Převor uchopil složený list a ve světle z oken za zády si ho od-
dálil od očí.

Četl si své jméno jako adresáta dopisu – *Ctihodný otec Bernard, převor kláštera lyonského Řádu bratří kazatelů.*

Pokýval hlavou, jako by doručiteli potvrzoval správnost.

Otočil dopis na rubovou stranu a zkoumal neporušenou pečeť – *Zřetelný trojúhelník s tečkou uprostřed.*

Znovu přikývl a – list odložil před sebe na stůl, aniž by jej otevřel.

Co se děje?...

Giordano byl trochu zklamaný, že se stařec do dopisu nepodíval. Samotného ho ani nenapadlo, aby se za celou dobu dopis otevřel. Svědomí mu to nedovolovalo. Přesto byl po tom všem zvědavý, co list obsahuje.

Výraz ve starcově tváři se nezměnil – vyrovnanost, spokojenost.

Upřeně zas sledoval svého hosta.

„Pověz mi, kdo mi ten dopis posílá?“

Aha...

Giordano vyprávěl důležité okamžiky z posledních dní v městském vězení v Ženevě, vyprávěl o Stefanovi a jeho písemnostech, vyprávěl stručně o pozůstalosti syna Cipriana. Zaměřil se jen na podstatné věci, nepřipadalo mu důležité zabíhat do přílišných detailů v klášteře v Campagni.

„Tak do Grenoblu máš namířeno? Na univerzitu? Jdeš z kalvinistické Ženevy...“

A safra – Giordano pochopil směr jeho myšlenek.

„V Grenoblu právě probíhá učený ideový souboj... Jde o to, zda univerzita zůstane nadále pod vlivem Lutherových protestantů nebo ji obsadí kalvinisté... Jak se zdá katolická církev na této škole už svou moc ztratila nadobro...“ promlouval zvolna stařec.

Vidí ve mě prodlouženou ruku kalvinistů – něco takového si předtím ani na okamžik nepřipouštěl.

Nevěří mi...

Uvnitř ho to zamrzelo.

Cítil se teď jako v nespravedlivém dvojím ohni. Kalvinisté ho nenávidí kvůli odmítání jejich učení, katolíci ho stále stíhají pro jeho svobodné názory.

A on tu sedí před katolickým hodnostářem.

Sevřelo se mu hrdlo.

Přepadla ho lítost z nespravedlnosti.

Zklamaně vyšpulil spodní ret mírně dopředu a pokrčil hladkou bradu.

Soucitně a trochu provinile se podíval převorovi do obličeje a jejich oči se dlouze pozorovaly.

Ale vždyť mně přece o nic nejde...

Hlavou mu problesklo vědomí osobní spokojenosti. Po dlouhé době neměl existenční potíže. V kapse měl roční plat z ženevské univerzity a ve výhledu další zajímavou práci. Z vlastního rozhodnutí se uvolil k cestě do Lyonu, dopis předal, dušička by měla mít klid. Na vratké židliče si však právě uvědomil, že zavdává tomuto muži příčinu, aby jím pohrdal.

To se ho dotklo.

Zlomek času zvažoval, že by převorovi mohl cosi vysvětlit – ale vzápětí svou úvahu potlačil.

Proč bych to dělal?...

Otec Bernard si všiml hlubokých rozpaků svého hosta, jeho tvář zůstávala nadále klidná.

Sklopil oči k dopisu.

„Dovol, Filippo, podívám se dovnitř.“

Rozlomil konečně pečeť a rozkládal list.

„Uvidíme, zda třeba nebudu mít pro tebe nějakou zprávu –“
Rozprostřel papír, uhladil ho zlehka dlaní a opět ho nastavil do paprsků světla, kus dál od očí.

Četl a mlčel.

Ani sval na lících se nepohnul.

Posléze několikrát nepatrně svažtil obočí, ale jenom na krátký okamžik.

Odložil dopis a tázavě hleděl na mladého muže před sebou.

Před očima se mu zjevovaly okamžiky několik roků staré, které se mu při čtení zprávy vybavily.

Náhoda? Prozřetelnost? – uvažoval převor.

Campagni...

Přimhouřil víčka ve vrásčité tváři a promluvil: „Pane Filippo,“ položil důraz na to oslovení, „jak moc jsi znal dominikánského bratra Cipriana Crucifera?“

V Giordanovi se náhle cosi vznítilo.

Překvapeně těkal po tváři starce a cítil, jak zrudl.

Pocítil nad sebou hrozbu tří katolických žalob z minulých dominikánských klášterů.

Chtělo se mu zvednout a chvatně opustit převora i klášter.

Myslí mu prolétla výčitka, zda vůbec učinil správně, když se sem vydal.

Několikrát se zrychleně nadechl a vydechl.

Bezmyšlenkovitě si přešel levou dlaní tvář a prsty si třel bradu.

Znovu mapoval vzezření převora.

„Jak – jak to myslíš, otče?“

„Jak říkám. Odkud jsi znal bratra Cipriana?“

„Ale já jsem přece neříkal, že jsem ho osobně znal,“ pokusil se uniknout z přímé odpovědi.

Převorovy oči krátce zabloudily na list před ním, hned zase sledovaly nervózního hosta.

Giordanovi bylo horko.

Uvědomil si, že se zmýlil.

Ještě před chvilkou se utěšoval, že mu při debatě s převorem o nic nejde, ať už mu, jako poslovi přinášejícímu dopis pro něj, důvěruje nebo nedůvěruje.

Jde mi o všechno. Můžu být prozrazen...

Počáteční pohoda ze své současné životní situace se vytratila. Cítil, jak mu po zádech stéká pot.

Ale co...

Vzchopil se.

Zaplašil výčitky, že do kláštera neměl vůbec zacházet.

Chtěl jsem to udělat, tak jsem to udělal... Ať to dopadne, jak už to dopadnout má...

„Ehmm...“ suše si odkašlal, „ano, je to pravda, znal jsem i Cipriana Crucifera. Nejen jeho otce.“

Nepatrné, samozřejmé pokývnutí starcovy hlavy.

Pak už jen čekání na další slova mladého muže.

„Setkal jsem se s ním před časem v klášteře –“

„V jakém?“

„Bylo to – bylo to v klášteře svatého Bartoloměje v Campagni.“

„Ach tak... v Campagni... Ty jsi tedy také mnich?“

Ten tón, s jakým se tázal, byl prazvláštní.

Giordano se vzrušeně nadechl.

„Ano. Býval jsem dominikánským mnichem... Je to důležité?“

„Já myslím, že důležité to je... Pro nás pro oba je to důležité. Velmi důležité –“ udělal pauzu, aby dal vyniknout svým slovům.

„Jsem rád, když vím, s kým mám tu čest.“

Neuvěřitelná náhoda...

Znovu se odmlčel, než pokračoval: „Říkají ti něco jména Agostino Montalcino a Domenico Vito?“

A safra...

„Ano, znám oba ty muže.“

„Měl jsi s nimi vážné konflikty, není-liž pravda?“

Je to tady...

Přikývl.

„Filippo z Noly není tvé řeholní jméno.“

„Není.“

„Jsi Giordano. Giordano Bruno. Je to tak?“

„Ano... Je to tak...“

„Dopustil ses vážných prohřešků proti víře, že ano?“

„Někteří si to myslí.“

„Byla proti tobě vznesena celá řada obvinění. Byl jsi za to souzen.“

„Prakticky je to tak,“ souhlasil Giordano. Nepovažoval za nutné vysvětlovat, že právě před odsouzením uniká co nejdále od Říma.

Držel už ale pevný, sebevědomý posez a hleděl zpřímá na otce Bernarda.

Připravoval se na nejhorší.

„Skrýváš se před církevní spravedlností.“

„To není úplně přesné. Pravdou je, že jsem byl obviněn z řady přestupků proti oficiálnímu církevnímu pořádku. Obhajoval jsem se a obhájil. Nenašel se ale nikdo, kdo by byl ochoten přiznat nahlas, že pravdu mám já a ne konzervativní dogmatici v naší církvi. Raději proto šli do rozporů s bibli.“

„Uvědomuješ si, jakému nebezpečí se vystavuješ?“

„Nemyslím si, že by mi zde nějaké nebezpečí hrozilo.“

Převor se pohodlně usadil za svým stolem a prsty si pohrávaly s dopisem.

Palcem pravé ruky přejížděl rozlomenou pečeť.

Pátrači...

„Dva roky už to jsou?“ položil si nahlas otázku pro sebe.

„Byl jsem tenkrát shodou okolností na jednání u vašeho provinciála Domenica Vito... Bylo to v době, kdy se hodně hovořilo o jistém mladém řeholníkovi Giordano Brunovi... Jednou jsem tě v Campagni spatřil. Proto jsem tě poznal. I přes ty kučeravé vlasy... Provinciál měl s tebou hodně starostí... Od něj jsem se dověděl, co v tobě dříme. Zeptal se mě na můj názor na tvé postoje...“

Provinile se zahleděl na Giordana.

„Nemohl jsem mu říci svůj názor otevřeně. Jsou jisté okolnosti, které, které mi v tom brání –“

Skoro to najednou vypadalo, jako by se Giordanovi omlouval.

„Cipriana Crucifera jsi znal dobře?“

„Ano,“ pokýval přesvědčivě hlavou.

„Byl to můj upřímný přítel a byl také přesvědčený a věrný syn Ježíše.“

„To byl. I jeho otec.“

Koncentrovaný výraz tváře prozrazoval, že stařec úporně přemýšlí o čemsi zásadním.

Až po chvíli řekl s tajemným nádechem: „Brání ti něco, bratře, abys u nás pár dnů zůstal?“

Jen to ne...

Giordano byl v úzkých.

O co jde? Co tohle má znamenat?...

Už pět dnů pobýval Giordano Bruno v lyonském klášteře. Odpočíval po cestě a čas si krátil studiem ve zdejší knihovně. Slíbil, že se z kláštera nevzdálí a to také dodržel. Byl osobním hostem otce Bernarda, přesto se nemohl zbavit vtíravé obavy, že by papežská církevní moc na něj mohla dosáhnout až sem.

Šestý den byl pozván k převorovi.

„Posaď se, bratře,“ oslovil ho důvěrně otec Bernard.

„Měl jsem jisté naléhavé konání a taky – taky jsem si ověřoval některé tvé informace. Přiznávám... Chtěl bych tě požádat, abys na univerzitu v Grenoblu nenastupoval.“

„Ale –“

Giordano zkusil vznést námitky, hned byl umlčen.

„Počkej, počkej, chápej mě správně. Nech mě, abych ti to nejprve vysvětlil... Já ti nemíním plamenně kázat, aby ses vrátil zpátky do našeho řádu. To vůbec ne. Dokážu pochopit, že některým osobnostem může být náš řád někdy těsný –“

Giordano si oddychl.

„Chci ti doporučit, abys na sebe dával větší pozor.“

Větší pozor?...

„Pokud si církevní vrchnost zamane, mívá hodně dlouhé prsty... Předevčirem se kdosi na tebe vypytał i tady u nás...“

Překvapení.

Giordano se domníval, že kalvinistickému slídilovi v černém kabátci se ztratil už před Lyonem.

„Ne, neboj se... Všechno je v pořádku, nemusíš se obávat. U nás jsi v bezpečí před okolním světem.“

Že by přece jen nějaký nátlak?...

„Víš, v církvi je i spousta křesťanů, kteří jsou navenek bezmezně věřící, ústa mají plná spásy a boží milosti, ale ani vlastně nevědí, o čem hovoří. Často něco jiného říkají a na něco jiného myslí a dokonce i něco jiného dělají... Mezi křesťany je ale i spousta věřících, pátrajících po hutné pravdě, o které kázal Ježíš Nazaretský...“

Pátrači...

Giordano hleděl do převorovy vážné tváře a naslouchal jeho slovům s upřímností v srdci.

Co mi tím chce říci?...

„Vím, jaké knihy jsi u nás z dlouhé chvíle studoval,“ pokračoval převor. „Znám tvoje myšlenky možná víc, než bys předpokládal. Vím, kam tvoje úvahy směřují. Jsou nebezpečné pro Vatikán... Ale to neznamená, že jsou nebezpečné pro všechny křesťany.“

Giordano se zalekl.

Oči obou mužů se setkaly.

Jeden četl v druhém.

Jednomu i druhému šlo o hodně.

Chybné rozhodnutí mohlo znamenat velkou újmu pro zájmy každého z nich.

Převor se včera na rozhovor s Giordanem důkladně připravoval se dvěma nejbližšími bratry z kláštera. Jejich pokročilý věk jim již dávno nedovoloval naplnit plány, které kdysi před ně postavila zvláštní skupina křesťanů – říkají si *Dokonalí*.

„Vatikán tě stíhá jako velmi nebezpečného kacíře. Sám se divím, že jsi již dávno nebyl za své názory exemplárně potrestán. Už v Campagni se to mělo stát. Řada prelátů o to usilovala, něco jim patrně bránilo, aby dali své spravedlnosti plný průchod. Sleduj tě. Vědí, že nyní vystupuješ pod jménem Filippo z Noly. Pod tímto jménem se o tebe zajímají i kalvinističtí špeshové. Je to jen otázka času, kdy tě první nebo druzí dopadnou.“

Giordano se zamračil a intenzivně přemýšlel.

Uvědomil si, že převor má pravdu.

Cítil, že i univerzita v Grenoblu je pro něj nebezpečná – bude na očích jednomu i druhému.

„Chci, abys věděl, že v našem klášteře můžeš setrvávat, jak dlouho se ti zlíbí. Budeš tu v bezpečí.“

Váhavé přikývnutí, jinak ale mlčel.

„Mohli bychom ti také pomoci, aby ses na nějaký čas ztratil. Ani jako Filippo z Noly ani jako Giordano Bruno bys již neexistoval.“

Jakpak to?...

„Mohl bys dostat dokument, který by dosvědčoval, že jsi sloužil v našem klášteře jako bratr řádu kazatelů a že jsi obdržel řádný dispens. Řeholní jméno necháme na tobě. Zařídili bychom, že Filippo z Noly nešťastnou náhodou zahyne ve skalách při cestě do Grenoblu, jeho tělo se nenajde, ale bude prokazatelně mrtvé.“

Otec Bernard nechal Giordanovi malou chvilku na zamyšlení.

Záhy pokračoval: „Jsme připraveni dát ti průvodní glejt pro otce Pascala, je převorem toulouského kláštera našeho řádu. Pokud bys chtěl, mohl bys zůstat pod jeho ochrannou v klášteře, nebo by ti pomohl získat místo na tamější univerzitě. V Toulouse budeš hodně daleko od Vatikánu i od kalvinistů. Až tam jejich vliv nesažá.“

Giordano znovu jen pokýval hlavou.

„Pokud bys ale pociťoval potřebu nalézat argumenty pro obhajobu svých názorů, za které máš být Vatikánem potrestán, vidíme pro tebe jistou možnost...“

Ale ale...

Otec Bernard udělal dlouhou pauzu, aby už zjistil názor svého hosta.

„Promiňte mi, otče, dost dobře nechápu situaci... Co bych měl pro to já udělat?“

Převor se pohodlněji usadil za stolem, poněkud se naklonil dopředu a pevně se opřel lokty o desku.

Začal dlouhé vyprávění o událostech na začátku třetího století. V té době vrcholil první konflikt o post papeže mezi upřímným,

ale prostým Kalixtem a učeným Hyppolitem. Následně pak
urputný spor o Svatý stolec vygradoval za vlády císaře Maximina
– na ostrově Sardinie...

Giordano Bruno se pod záštitou lyonského převora Bernarda a jeho *Dokonalých* stal novým člověkem. Jako vzdělanec *Giulio* ze dvora sardinského krále teď stanul v šlechtickém oblečení před mohutnými hradbami starého města Iglesiasie na jihozápadě Sardinie. Kapitán obchodní lodě smekl před titulem vrchního hutníka a na cestě z Marseille do Cagliari svolil udělat nezvyklé mezipřistání u skalnatého pobřeží při hornické obci Masua a v záchranném člunu vzácného pasažéra vysadil. Peníze udělaly své a Giordano si ušetřil několik dnů pěšího putování z Cagliari.

Prastaré městečko Iglesiasie na něj dýchlo dávnou, slavnou minulostí. Už za Římanů byla tato lokalita předmětem těžby a cílého obchodu s olovem a zinkem, vedle toho také s žulou a břidlicí. Mezi domy poznával i někdejší architektonický vliv Arabů, kteří před pár staletími také dokázali tuto oblast ocenit a využívat ji pro své obchodní zájmy.

Katedrála *Santa Chiara* byla teď jeho primárním cílem.

Procházel v poklidu těsnými uličkami, až stanul v samém centru půvabného městečka.

Giordano se zastavil ve stínu domů naproti katedrále a dvěma prsty si světácky přejel nezralé chmýří pod nosem. Sám byl překvapen, jak tenhle doplněk tváře a pečlivě vytvarovaný zástřih vlnitých vlasů změnil jeho vizáž. Ze světa zmizel kacíf Giordano Bruno, vytratil se i nežádoucí vězeň Filippo z Noly.

Nikomu cestou příliš nemusel vysvětlovat důvody své plavby na ostrov, nikdo se o něj nezajímal, nikoho necítil v zádech.

Trávil čas krátkodobé životní pohody.

Stál před ním úkol, který by ho měl posunout kupředu v jeho snaze přece jen světu ukázat, kudy vede cesta k trvalé spokojenosti bez mýtů a smyšlenek.

Současné sebevědomí a úprava vzezření z něj udělaly ctihodného pána, odborníka na vyhledávání nových nalezišť kovů pro královský dvůr.

Giordano vstoupil do chladivého prostoru majestátní katedrály, posadil se v zadní lavici, poklekl na klekátko a jal se modlit.

Hluboce rozjímal a oddychoval přitom po dlouhé plavbě a po náročné, strmé cestě od skalnatého pobřeží.

Pečlivě pozoroval ruch v chrámu.

Pár modlících se křesťanů, občas posluhující ministranti, na kůru varhaník volně preludoval na hudební nástroj před večerní mší.

Myšlenky mu zabloudily k nejdůležitějšímu úkolu, který měl před sebou.

Kněze nikde nezahlédl, zповědnice byla prázdná.

Začal přemýšlet, jak by nejlépe zařídil potřebné setkání.

Vpravo před ním se zvolna přibližoval k bočnímu oltáři mladý, příkrčený ministrant. Poklekl před obrazem, pokřižoval se, umístil na svícny nové svíčky a začal je zapáleným knotem na tyči postupně zapalovat. Jednu svíci za druhou.

Giordano se zvedl, vysoukal se z lavice a zamířil si to k ministrantovi.

Nechal ho dokončit jeho dílo, pak se pokojně zeptal: „Chlapče, prosím tě, otec Matteo je již přítomen?“

Mladíček se zvědavě otočil za neznámým hlasem a krátce si prohlížel cizince v honosném oblečení.

Byl zvyklý na místní, kteří se odívali prostě.

Začervenal se studem.

„Ještě ne, pane. Myslím, že je stále na faře. Mše začne až později, až večer o šesté,“ odpověděl ve vsí slušnosti a považoval věc za uzavřenou.

„Počkej.“

Chytil Giordano odcházejícího ministranta za plandavý rukáv.
„Vyříd' mu, že bych s ním potřeboval mluvit. Nejlépe ještě před mší. Buď tak laskav. Ano?“

„Dobře, pane. Jak se tu objeví, hned mu to řeknu. Spolehněte se, pane.“

„Děkuji. Tak jo, dobrá tedy,“ reagoval nerad Giordano.

Přál si spíš slyšet odpověď, že chlapec pro kněze dojde okamžitě.

Hmm – ale i tak byl rád za informaci, že osoba, za kterou vážil tak dalekou cestu, je dnes tady, kde být má.

Neměl připravenou jinou variantu a jeho daleká cesta by bez kněze byla marným pokusem. Vlastně se mu nakonec ulevilo. Až teď si konečně oddechl, když si uvědomil, že k setkání s knězem jistojistě dojde a nemusí bádát bez jeho pomoci.

Kývl na srozuměnou a odešel zase do zadní lavice.

Usadil se, opřel se zády o pevné opěradlo a ruce sepnul na prsou.

Myšlenky měl klidné.

Jediné, na co se soustředil, bylo setkání s otcem Matteo.

Nic jiného ho nezajímalo.

Buď se věci posunou dál, nebo – nebo co?...

Nevěděl.

Nevěděl vlastně, co by podnikal dál, kdyby nenaplnil tenhle nutný krok poznání.

Krok, nebo půlkrok?...

Informací od převora lyonského kláštera měl uspokojivou spoustu. Věděl, co hledá, věděl, jak jsou asi tak dokumenty skryté – nevěděl ale úplně přesně kde. Nevěděl přesné místo jejich schování.

Nepátral po tom, proč půlka úplně zprávy je v rukách kněze na ostrově Sardinie a druhá půlka byla ukryta v dominikánském klášteře v Lyonu.

Giordano seděl a volně relaxoval.

Čas mu dovolil, aby si zpětně uvědomoval krásy pobřeží Sardinie.

Jak romantické to bylo, když v prosluněném ránu sami dva s námořníkem veslovali ve vyloďovacím člunu pro desítku lidí ke

kamenitému břehu, o který se odíraly čiperné vlnky. Nad břehem se do vysoka tyčily spanilé bílé skály, rozdrásané prudkými větry do hran ostrých jako nože.

Nádherná krajina. Přitom tady někde nedaleko jsou doly a kamenolomy, v kterých dávno a dávno trpěli ve smrtelných křečích nepohodlní křesťané...

Giordano si uvědomoval, že jeho situace donedávna také nebyla nijak půvabná, nechtěl by ale měnit s těmi, kteří tu tvrdě dřeli před třinácti čtrnácti staletími.

A ještě měli dostatek vůle myslet na budoucí generace...

Myšlenkami sám sebe vtáhl do doby dávno minulé.

Začal si rekapitulovat historické skutečnosti, které s tou dobou souvisely. Třetí století – doba nejvyššího napětí v křesťanské církvi, doba, kdy se sváděl souboj o její zaměření, doba kdy ještě dávno nebylo rozhodnuto o vyznání víry podle nicejského a cařihradského koncilu – o trojjedinosti Boha v osobě Otce, Syna a Ducha svatého ani o nanebevzetí Panny Marie. Tenkrát si ještě lidé směli myslet, že Ježíš Nazaretský byl člověkem – sice naprosto mimořádným člověkem, ale jednoduše jen člověkem...

Giordano přestal vnímat okolí.

Celou svou myslí se ponořil do hluboké křesťanské minulosti.

Nevšiml si, že jistou dobu ho z vysokého kůru soustředěně pozoruje starý muž v černém kněžském hábitu.

Z úvah ho vytrhlo až vyzvánění zvonů, které svolávaly věřící k večerní mši.

Giordano si uvědomil, jak mu čas rychle uběhl.

Roztěkaně se rozhlížel po chrámové lodi.

Úsilí ministrantů v přípravách před mší vrcholilo.

Všude byl patrný nacvičený pracovní ruch. Tisíckrát opakované úkony probíhaly dnes opět.

Jeho oči zabloudily do presbytáře.

Obkroužily patu oltáře a zahleděly se na dveře do zákristie.

Kněze nikde neviděl.

Snad můj vzkaz dostal?...

Varhany se rozezněly tichou, podmanivou melodií.

Kostelní lavice byly již zhusta zaplněné pokornými věřícími, s hlavami svěšenými k hrudníku.